
A jogsértő bizonyítási eszközök felhasználhatósága a családjogi perben*

Szendrői Anna**

*Aliud nihil in iudiciis quam iustitiam locum habere debet.*¹

1. Bevezető gondolatok

A bírósági eljárás célja nem lehet más, mint az igazság felderítése. – fogalmazta meg Iustinianus a 6. században. Az igazság örökérvényű érték – a perbeli igazság kutatása azonban sokszor társadalmi igazságtalansághoz vezet, elég csak a jogsértő bizonyítási eszközök perbeli felhasználhatóságára gondolnunk. Ezen probléma a modern jogállamok egyik súlyos alaplilemmája, hiszen alkotmányosan védendő jogok közötti ellentmondást feltételez.² A konfliktus feloldhatatlansága egymással versengő jogállami értékek kollíziójából fakad: a személyiségi jogok védelmének megkérdőjelezhetetlen axiómája kerül ellentétbe a *szabad bizonyítás elvével*, az igazság felderítésének bírói kötelezettségével.

A téma aktualitásához jelentős mértékben hozzájárul, hogy a személyiségi jogok elismerése és védelme, mint a jogállami jelleg egyik *differentia specificája*, az utóbbi időben egyre inkább felértékelődött. Az ezzel párhuzamosan zajló technikai forradalom nyomán³ azonban olyan eszközök terjedtek el, amelyek kifejezetten alkalmasak arra, hogy információkat gyűjthessenek az érintettekről.⁴ A technikai fejlődés ugyanis egyre szélesebb társadalmi kör számára igénybe vehető, mind könnyebben és egyszerűbben felhasználható eszközöket kínál ahhoz, hogy a felek

* A tanulmány az Igazságügyi Minisztérium jogászképzés színvonalának emelését célzó programjai keretében valósult meg.

** PhD-hallgató, Debreceni Egyetem Marton Géza Állam- és Jogtudományi Doktori Iskola.

¹ Codex Iustinianus LXII, VII, 62, 6, 1.

² PAPP Zsuzsanna: Az illegális eredetű illetve a felhasználásukkal személyiségi jogot sértő információk a polgári perbeli bizonyításban című doktori értekezésének tézisei. Eötvös Loránd Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Doktori Iskola, Budapest, 2011, 4. http://www.ajk.elte.hu/file/AJKDI_PappZsuzsanna_tez.pdf (2019-04-19).

³ Ez a felismerés jut kifejezésre a 2018. augusztus 1. óta hatályos, a magánélet védelméről szóló 2018. évi LIII. törvényben is. A törvény preambuluma a következőket rögzíti: „Az infokommunikáció korszerű eszközei a kapcsolattartás napi formáit is megváltoztatták, így a magánélet védelme kiterjed a fizikai és az interneten megvalósuló zaklatásra egyaránt.”

⁴ PAPP: i. m. 11.

bizonyítási érdeküket akár jogsértés árán is kielégíthessék.⁵

A kérdés magától értetődő: felhasználhat-e a bíróság egy jogellenesen készített vagy szerzett bizonyítási eszközt döntésének megalapozása céljából? *Legitimálható-e a legitimálhatatlan, avagy az igazság valóban sohasem vesz el?*⁶

Jelen dolgozat célja a jogsértő módon előállított, illetve a jogsértő módon megszerzett bizonyítási eszközök családjogi perben történő felhasználhatóságának vizsgálata. Napjainkban a családon belüli bizalomszegések és magánszférasértések – különösen a szülők közötti érdekellentét esetében – problémás forgatókönyvekhez vezethetnek a mindennapokban, de akár a családi jogi jogviták vonatkozásában is.⁷

Nehezen bizonyítható kérdéseket – emberi kapcsolatok, érzelmek, kötődések, csalódások, bosszúállás – kell a jog eszközével felderíteni és értékelni, s a valós helyzet feltárását megnehezíti az is, hogy a felek a per során mindent megtesznek annak érdekében, hogy a bíróság előtt magukat a lehető legjobb, a másik felet pedig a lehető legrosszabb színben tüntessék fel.⁸ A házasságok felbontását, valamint a szülői felügyeleti jog rendezését övező indulatok és sérelmek tehát – a bizonyítékok előállítását, illetve megszerzését illetően – gyakran jogsértő magatartáshoz vezetnek. A témában releváns szakirodalom kvalitatív feldolgozását követően a vonatkozó – családjog területén kirajzolódó – bírói gyakorlat áttekintése és feldolgozása útján arra keresem a választ, hogy a perbeli *igazság* felderítésének kötelezettsége megelőzheti-e a *személyiségi jogok* védelmének követelményét.

2. Az igazság felderítésére vonatkozó követelmény és a jogsértő bizonyítékok felhasználhatósága

„*Res judicata pro vehtate accipitur*”⁹ – ezen elv jelentette hosszú időn keresztül az egyetlen összefüggést a polgári perjog és az igazság eszménye között.

Első modern perrendtartásunk¹⁰ az igazság fogalmát nem használta,¹¹ azonban a jogirodalomban a 19. század végén¹² megjelent az *igazság* feltárására törekvés¹³

⁵ DÖME Attila: A bizonyítás általános szabályai. In: *A polgári perrendtartás és a kapcsolódó jogszabályok kommentárja. II/III.* (szerk.: Varga István), Budapest, HVG-ORAC, 2018, 1136.

⁶ „*Veritas nunquam perit.*” – fogalmazta meg Seneca. Lásd: Lucius Annaeus SENECA: *Medea et Troades*, cum annotationibus J. Fr. Gronovii, e museo fratris Frid. Christ. Matthiae nunc primum edidit Aug. Matthiae. Vogel, Lipsiae, 1828, 261.

⁷ SÜLYÖK Márton: Az alapjogsértő bizonyítás összehasonlító alkotmányjogi összefüggései és a magánszférevédelem. *Eljárásjogi Szemle*, 2 (2017) 1., 6.

⁸ VISONTAI-SZABÓ Katalin: A bizonyítás szempontjai és nehézségei a szülői felügyelet rendezésére irányuló perekben. *Családi Jog*, 13 (2015) 1., 30–31.

⁹ „Az ítélt dolgot igazsággént kell elfogadni.” – Ulpianus, *Digesta* 50, 17, 207.

¹⁰ A polgári perrendtartásról szóló 1911. évi I. törvénycikk.

¹¹ NOVÁK István: Az eltűnt „igazság” nyomában. *Magyar Jog*, 48 (2001) 11., 666–667.

¹² Fodor Ármin 1899-es tanulmányában kifejtette, hogy a polgári per célja az anyagi igazság minél hatékonyabb érvényre juttatása, azonban az – az emberi fogyatékoság okánál fogva – nem valósítható meg maradéktalanul. Lásd: FODOR Ármin: Az anyagi igazság a polgári perben. *Jogtudományi Közlöny*, 34 (1899) 1., 6–7.

¹³ Az anyagi igazság elérhetetlenségével összefüggésben lásd: BERZSENYI Gerő: Az anyagi igazság ellen. *Jogtudományi Közlöny*, 30 (1895) 10., 79–80. BEDŐ Béla: Az anyagi igazság ellen. *Jogtudományi*

követelménye, a szocialista polgári eljárásjog a polgári jogi jogviták eldöntését pedig egyenesen az igazság alapján kívánta biztosítani.¹⁴ Ennek megfelelően a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény (*a továbbiakban: 1952-es Pp.*) a peres eljárás céljául az igazság kiderítését jelölte meg.¹⁵ Ez elsősorban – a marxista ideológiával összhangban – az *abszolút* igazságot jelentette, nem megelégedve azonban arról, hogy a bírósági eljárásban az igazság feltárásához¹⁶ nem elegendő valamely történeti eseménynek megfelelő gondolattartalom (tényállás) megismerése, hanem szükséges annak felismerése is, hogy ez a gondolattartalom teljes bizonyossággal megfelel a valóságban történteknek.¹⁷ Az anyagi jelző az 1952-es Pp. 1957. évi novelláris módosítása után kikerült a törvény szövegéből, sőt, az 1999. évi módosítás az igazság kiderítésére való utalást is kivette a normaszövegből.¹⁸ Ennek ellenére az igazság felderítésére törekvés továbbra is összefonódik a peres eljárással.

Az igazság kiderítését célozta többek között az 1952-es Pp.-be foglalt szabad bizonyítás alapelve¹⁹ is, melynek megfelelően teljes mértékben a bíróság mérlegelési körébe tartozott, hogy konkrét ügyben milyen bizonyító eszközöket kívánt a tényállás kiderítése céljából igénybe venni. Ez a tétel a kötött (formális) bizonyítás rendszerével ellentétben biztosítékot nyújtott arra nézve, hogy a bíróság a formális igazság helyett az anyagi igazságnak megfelelő döntést hozhasson.²⁰

A szabad bizonyítási rendszer nemcsak azt jelenti, hogy a bíróság a bizonyítás és a per teljes anyagát szabadon mérlegelheti és annak eredményét meggyőződése szerint állapíthatja meg, hanem magában foglalja a *bizonyítékok szabad felhasználhatóságát* is, azaz a bíróság azon jogát, hogy *minden* olyan bizonyítékot felhasználhat, amely a per eldöntéséhez szükséges tényállás felderítésére *alkalmasnak* bizonyul.²¹

Ezen utóbbi rendelkezés alapján joggal merülhet fel bennünk a kérdés, hogy hogyan kell eljárnia a bíróságnak a jogsértő bizonyítási eszközök felhasználhatóságának kérdésében. A bizonyítási eszköz jogellenessége egyrésztől adódhat a bizonyítási eljárás szabályainak megszegéséből, valamint a polgári per

Közlöny, 30 (1895) 14., 110–111. MENYHÁRTH Gáspár: Anyagi igazság és a törvény. *Jogtudományi Közlöny*, 30 (1895) 21., 167.

¹⁴ KENGyel Miklós: *Magyar polgári eljárásjog*. Budapest, Osiris Kiadó, 2013, 282.

¹⁵ 1952-es Pp. 1. § Ennek a törvénynek az a célja, hogy a bíróságok előtti eljárásban az állampolgárok személyi és vagyoni jogaival, továbbá az állam és az egyéb jogi személyek vagyoni jogaival kapcsolatban felmerült jogviták eldöntését az *anyagi igazság* alapján biztosítsa.

¹⁶ A perbeli igazság elérésének problémájával összefüggésben lásd még: HARTAI László: Az igazság érvényre juttatásának problémái a polgári perben. *Jogtudományi Közlöny*, 26 (1971) 6., 291–298.

¹⁷ HÁMORI Vilmos: A polgári perbeli tényállás-megállapítás egyes kérdései. *Jogtudományi Közlöny*, 27 (1972) 9., 439.

¹⁸ KENGyel Miklós: A bizonyítás célja. In: *A polgári perbeli bizonyítás gyakorlati kézikönyve*. (szerk.: Kengyel Miklós), Budapest, KJK-KERSZÖV Kiadó, 2005, 47–49.

¹⁹ 1952-es Pp. 6. § (1) Amennyiben a törvény másként nem rendelkezik, a bíróság a polgári perben alakszerű bizonyítási szabályokhoz, a bizonyítás meghatározott módjához vagy meghatározott bizonyító eszközök alkalmazásához nincs kötve és szabadon felhasználhatja a felek előadásait, valamint felhasználhat minden egyéb bizonyítékot, amely a tényállás kiderítésére alkalmas.

²⁰ Az 1952. évi III. törvény indokolása.

²¹ FARKAS József: A műszaki fejlődés néhány hatása a polgári perbeli bizonyítási jogra. *Jogtudományi Közlöny*, 27 (1972) 9., 429.

körén kívül eső egyéb magatartásból – például a *személyiségi jogok megsértéséből* – is. Az első esetben a jogellenesség következménye egyértelmű, azaz a döntés meghozatalánál a bizonyíték nem használható fel; az utóbbi esettel a jogirodalom és a bírósági joggyakorlat is sokat foglalkozott, de a polgári perrendtartásban megjelenő, tételes jogi szabályozás erre vonatkozóan – sem korábbi eljárásjogi törvényeinkben,²² sem pedig az 1952-es Pp. hatálya alatt – nem létezett.²³

A tételes jogi szabályozás hiányában a jogsértő bizonyítási eszközök perbeli felhasználhatóságáról alapvetően három elmélet alakult ki a jogirodalomban. *Farkas József* álláspontja szerint a bíróság az igazság kiderítése érdekében a szabad bizonyítás rendszerének megfelelően szabadon felhasználhat minden olyan bizonyítékot, amely a tényállás felderítésére alkalmas, kivéve, ha a törvény valamely bizonyíték felhasználhatóságát kifejezetten megtiltja.²⁴ *Székel László* – a személyiségi jogok védelmének oldaláról megközelítve a kérdést – a jogsértő bizonyítékok perbeli felhasználhatóságát egyértelműen elutasítja. Álláspontja szerint a legalitás elvének a polgári perben is érvényesülnie kell, mely megköveteli, hogy a bíróság számára is kötelező legyen a jogrendszer egészének, tehát a jogrend teljességét alkotó szabályok betartása.²⁵ *Kengyel Miklós* véleménye szerint a jogellenes bizonyítási eszközök perbeli felhasználhatósága körében a *viszonylagosság (viszonosság) elvet* kell követni. Ez azt jelenti, hogy a konkrét jogvitában a bíróságnak mérlegeléssel kell eldöntenie azt, hogy a bizonyíték megszerzésében megnyilvánuló jogellenesség összemerhető-e az ellenérdekű fél esetleges jogsértő magatartásával. Meglátása szerint ezt a mérlegelést pontos, egzakt szabályokkal körülírni nem lehet, de a mérlegelés köréből ki kell zárni a bűncselekmények elkövetését, valamint a személyiségi jogok megsértését: az ily módon szerzett bizonyítékok semmilyen körülmények között nem használhatóak fel.²⁶

A liberális eszmék elterjedésével és az emberi jogok felértékelődésével egyidejűleg az igazság felderítése mellett olyan értékek és követelmények jelentek meg a jogrendben, melyek alapjaiban kérdőjelezték meg az oly sokáig eszményített (anyagi) igazság elvét. Ennek megfelelően a törvényhozó feladta azt a célt, hogy a polgári jogviták eldöntését az igazság alapján biztosítsa. E lényeges változás indoka abban rejtett, hogy a bíróságtól és a polgári perrendtartástól elvárható „igazságosságkövetelmény” tartalma és mibenléte több vonatkozásban is elavult, a törvény célját, rendeltetését kijelölő korábbi megfogalmazás meghaladottá vált.²⁷

²² Gaár Vilmos a sommás eljárásról szóló 1893. évi XVIII. törvénycikk kapcsán foglalkozott a szabad bizonyítás azon korlátaival, melyek meghatározták a bíró mozgásterét a perbeli tényállítások megállapítása során. Gaár a tárgyalási elvet, a bizonyítási eljárás szabályszerűségét és a bíróság indokolási kötelezettségét említi, a jogsértő bizonyítási eszközök tilalmáról azonban nem ejt szót. Lásd: GAÁR Vilmos: *Bizonyítás a polgári perben*. Budapest, Grill, 1907, 116.

²³ FARKAS József–KENGYEL Miklós: *Bizonyítás a polgári perben*. Budapest, KJK-KERSZÖV Kiadó, 2005, 141.

²⁴ FARKAS: i. m. 429.

²⁵ SZÉKELY László: Legitimálható-e a legitimálhatatlan? A titkos hangfelvételek perbeli felhasználhatóságáról. *Állam- és Jogtudomány*, 31 (1989) 2., 566–594.

²⁶ FARKAS–KENGYEL: i. m. 144.

²⁷ KENGYEL (2013): i. m. 33.

Napjainkban tehát a bíróságnak nem kizárólagos feladata az igazság teljes körű felderítése, azonban a szabad bizonyítás elve továbbra is széles mérlegelési jogkört biztosít a tényállás megállapítása és a megalapozott döntés meghozatala érdekében.

2018. január 1. napján hatályba lépett a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény (*a továbbiakban: Pp.*), mely lényeges változásokat eszközölt a polgári perek – így többek között jelen téma szempontjából relevanciával bíró *bizonyításra vonatkozó rendelkezések* – szabályozásában.

A Pp. – az 1952-es Pp. szabályozásához hasonlóan – a *szabad bizonyítás rendszerének* talaján áll, s ennek megfelelően a szabad bizonyítás elvét két helyen is deklarálja – a bizonyításra vonatkozó alapvető rendelkezések,²⁸ továbbá a bizonyítás eredményének mérlegelésére vonatkozó szabályok körében is.²⁹

A Pp. nóvumaként értékelhető, hogy explicit módon szabályozza³⁰ a jogsértő bizonyítási eszközöket és azok felhasználhatósági lehetőségeit. A Pp.-ben kialakított megoldás lényegében a joggyakorlatban és a jogtudományban elfogadott *viszonossági elvet* emeli törvényerőre, mely a teljes törvényi tilalom és a korlátlan megengedhetőség közötti arany középutra helyezkedve a bíróság *mérlegelési jogkörére* támaszkodik.³¹ Elfogadottá vált ugyanis azon nézet, mely szerint a személyiségi jogok gyakorlása sem lehet visszaélészerű, azaz nem lehet eszköze a bizonyítékot szolgáltató féllel szemben elkövetett jogsértés leleplezésének és kiteljesítésének.³²

Az új szabályozásnak megfelelően a jogsértő bizonyítási eszközök azon válfajához, amelyet az *élethez és testi épséghez fűződő jog* megsértésével vagy erre irányuló fenyegetéssel szereztek meg, illetve állítottak elő, ún. abszolút felhasználási tilalom fűződik. Egyéb esetekben a törvény lehetővé teszi, hogy a jogsértő bizonyítási eszköz felhasználhatósága tárgyában a bíróság döntsön – mérlegelési jogkörében eljárva – a törvényben meghatározott szempontokat értékelve.³³

Ezen szempontrendszer tükrözi a kialakult bírósági joggyakorlatot azzal az eltéréssel, hogy amennyiben a bíróság mérlegeléssel nem találja felhasználhatónak a jogsértő bizonyítási eszközt, és a bizonyító fél a tényt más módon nem tudja bizonyítani, a bíróság alkalmazhatja a *bizonyítási szükséghelyzet*³⁴ szabályait. Ennek megfelelően a bírósági joggyakorlat fogja kialakítani azon konkrét eseteknek a körét, melyekben a jogsértő bizonyítási eszköz nem használható fel. A jogsértő bizonyítási

²⁸ Pp. 263. § (1) A bíróság a perben – törvény eltérő rendelkezése hiányában – alakszerű bizonyítási szabályokhoz, a bizonyítás meghatározott módjához vagy meghatározott bizonyítási eszközök alkalmazásához nincs kötve, szabadon felhasználhatja a felek előadásait, valamint minden bizonyítékot, amely a tényállás megállapítására alkalmas.

²⁹ Pp. 279. § (1) A bíróság a perben jelentős tényeket a felek tényállításainak és perben tanúsított magatartásának, valamint a per tárgyalása során megismert bizonyítékoknak és egyéb peradatoknak az egybevetése, egyenként és összességében történő értékelése alapján a meggyőződése szerint állapítja meg.

³⁰ Pp. 269. § Jogsértő bizonyítási eszközök.

³¹ NAGY Adrienn: Új jogintézmények a polgári perbeli bizonyítás szabályozásában. *Jogtudományi Közlöny*, 73 (2018) 1., 4.

³² DÖME (2018): i. m. 1136.

³³ DÖME Attila: A bizonyítás általános szabályai. In: *Polgári eljárásjog. Kommentár a gyakorlat számára*. I. (szerk.: Petrik Ferenc), Budapest, HVG–ORAC, 2017, 539.

³⁴ A bizonyítási szükséghelyzettel kapcsolatban lásd: Pp. 265. § (2) bekezdés.

eszköz befogadása a felet nem mentesíti a jogsértő magatartással összefüggésben felmerült felelőssége alól, tehát a bizonyító félnek erre tekintettel is döntenie kell abban a kérdésben, hogy kéri-e a jogsértő bizonyítási eszköz perbeli befogadását.³⁵

A továbbiakban a bírói gyakorlat által kimunkált, a Pp. megalkotásával törvényerőre emelt *viszonossági elv* gyakorlatban történő megvalósulását veszem górcső alá, kifejezett hangsúlyt fektetve a családjogi perek (házassági bontóperek, szülői felügyeleti jog rendezésére irányuló perek) vonatkozó gyakorlatára. Előzetes feltevésem az, hogy a jogsértő bizonyítási eszközök perbeli felhasználhatóságára vonatkozó bírói mérlegelési jog terjedelme, korlátai, valamint a felhasználhatóság feltételrendszere a bírói esetjog megismerésén és feldolgozásán keresztül válik értelmezhetővé.

3. Jogsértő bizonyítási eszközök felhasználhatósága a családjogi perekben

3.1. Jogsértő módon előállított bizonyítási eszközök. A jogsértő bizonyítékok egyik válfaját a jogsértő módon *előállított* bizonyítási eszközök jelentik. Előjáróban is megállapítható, hogy a jogsértő módon készült bizonyítási eszközök leggyakrabban előforduló esetkörét a titkos kép- és hangfelvételek³⁶ képezik. A képmáshoz és a hangfelvételhez fűződő jog abszolút jellegű személyiségi jog, az érintett személyiségének elválaszthatatlan része. Általános szabály, hogy mindenki maga jogosult eldönteni, hogy mások a róla készült képmást, hangfelvételt felhasználják-e, és amennyiben felhasználják, azt milyen körben, milyen céllal és milyen módon tehetik meg. A bírói gyakorlat ennek ellenére számos kivételt ismer el.³⁷

A titkos kép- és hangfelvételek perben történő felhasználhatóságának problematikája a jogirodalomban már az 1970-es években megjelent, hiszen a modern technika rohamos fejlődése új helyzeteket teremtett a bizonyítási eljárásban is.³⁸ Egyetértés tárgyát képezte, hogy a hangszalagok,³⁹ valamint a fénykép- és filmfelvételek a tárgyi bizonyítékok kiemelkedő csoportját jelentik, azonban azok felhasználásával (a beszélgetések lehallgatásával) kapcsolatban számos vita merült fel a perjogászok körében.⁴⁰ A joggyakorlat – a jogtudósok körében zajló polémiaival párhuzamosan – az 1980-as években kezdett mélyrehatóan foglalkozni a titkos hangfelvételek – és ennek mintájára az érintett tudomása nélkül készített kép- és videofelvételek – bizonyítékként történő figyelembe vételének

³⁵ Indokolás a 2016. évi CXXX. törvény 269. §-ához.

³⁶ A képmáshoz és a hangfelvételhez való jog a Ptk. nevesített személyiségi jogi katalógusának része. Lásd: Ptk. 2:43. § g), 2:48. §.

³⁷ Debreceni Ítéltábla Pf. I. 20.621/2013/6. szám.

³⁸ BACSÓ Jenő: Műszaki adatrögzítések mint bizonyító eszközök a polgári eljárásban. *Magyar Jog*, 21 (1974) 6., 364.

³⁹ A hangszalag bizonyítékként való felhasználásánál irányadó szempontokkal összefüggésben lásd: BH1993. 365.

⁴⁰ HÁMORI Vilmos: Tárgyi bizonyítékok a polgári perben. *Jogtudományi Közlöny*, 25 (1970) 2–3., 106.

megengedhetőségével, s kidolgozta azok perbeli felhasználhatóságának egyre teljesebb körű szempontrendszerét.

Az 1990-es évekre a joggyakorlatban is explicit módon megfogalmazódott azon elv, miszerint a bíróságnak az igazság kiderítését célzó kötelezettsége nem jelenti azt, hogy korlátozás nélkül, más jogszabályok rendelkezéseit figyelmen kívül hagyva, bármilyen bizonyítást elrendelhetne, illetőleg bármilyen bizonyítási eszközt felhasználhatna. A szabad bizonyítás elvét sem lehet akként értelmezni, hogy a felek minden korlátozás nélkül, bármilyen eredetű és tartalmú eszközt felhasználhatnak igényük érvényesítése érdekében.⁴¹ Egymással élesen ütköző érdekek között kell tehát mérlegelni, meghatározott – a bírói gyakorlat által kidolgozásra került – szempontok szerint. A továbbiakban – kifejezetten családjogi relevanciájú – esetjog elemzésén keresztül ezen feltételrendszer bemutatását kísérelem meg.

A visszaélésszerűség vizsgálata

Alappal merülhet fel bennünk a kérdés, hogy mely indokok – jogos érdekek – szólnak a titkos felvételek bizonyítékként történő értékelése –, s egyúttal az érintett képmás- és hangfelvételhez fűződő jogának megsértése – mellett. A kérdés magától értetődő: *mely esetekben nem tekinthető visszaélésszerűnek a titkos felvétel felhasználása?*

1. A Fővárosi Ítéltábla elé került egyik jogvitában az alperes volt házastársával – a felperessel – folytatott telefonbeszélgetéseket annak tudta és beleegyezése nélkül rögzítette, abból a célból, hogy felhasználhassa azt a köztük folyamatban lévő házastársi közös vagyon megosztása iránti peres eljárásban. Az első fokon eljáró Fővárosi Bíróság ítéletével megállapította, hogy az alperes telefonbeszélgetését rögzítő hangfelvétel készítésével megsértette a felperes személyiségi jogát. Az alperes fellebbezése folytán eljáró Fővárosi Ítéltábla a fellebbezést alaposnak találta, tekintettel arra, hogy a bírósági eljárásban az *igazság érvényesülésének biztosítása közérdek*, és a bizonyítás is ezt a célt szolgálja. Nem lehet ezért a hangfelvétel készítését és felhasználását visszaélésnek, személyiségi jogot sértő magatartásnak tekinteni,⁴² amennyiben a jogosulatlanul rögzített hangfelvétel perbeli bizonyítékként kerül felhasználásra, különösen, ha ezzel a bizonyítási eszközzel biztosítható az *igazság kiderítése és érvényesítése*.⁴³

2. Szintén az érintett tudta és beleegyezése nélkül készített hangfelvétel idézte elő a (vélt) személyiségi jogsértést egy, a Szolnoki Törvényszék elé került ügyben. A jogvita alanyai, a felperes és az alperes házastársak voltak, házasságukból két gyermek született. A peres felek a különválást követően nem tudtak megegyezni a gyermekek elhelyezésében és a vagyonjogi kérdésekben.

Az alperes több alkalommal készített mobiltelefonnal hangfelvételt a felperessel történt telefonbeszélgetések során, valamint találkozásai alkalmával. Gyermekeinek is hasonló okos telefont vásárolt, és megmutatta neki, hogy a készülékkel hogyan készíthető hangfelvétel. Ezt követően maga a gyermek is több alkalommal készített hangfelvételt, amikor kapcsolattartáson volt az édesanyjánál. Az alperes az

⁴¹ BH1997. 53.

⁴² A felperes személyiségi jogait visszaélésszerűen kívánta érvényesíteni, ami nyilvánvalóan ellentétes a Ptk.-ban rögzített rendeltetésszerű magatartás követelményével. A joggal való visszaéléssel összefüggésben lásd: Ptk. 1:5. §.

⁴³ Fővárosi Ítéltábla 2.Pf.20.521/2010/5. szám.

elkészített hangfelvételeket CD lemezen és írásban is rögzítette, azzal a céllal, hogy azokat bizonyítékként felhasználja a bontóperben, annak bizonyítására, hogy gyermek nevelésére alkalmasabb, mint a felperes.

Az eljáró bíróság a *hozzájárulás nélküli felvételek készítését és a bizonyítékként történő felhasználását nem minősítette visszaélésnek*,⁴⁴ hiszen az alperes kifejezetten azzal a céllal készítette a felvételeket, hogy azokat a perben felhasználhassa. A következetes bírói gyakorlat szerint a bíróság vagy más hatóság előtt folyó eljárásban az *igazság érvényesülésének biztosítása közérdek*, a bizonyítás ezt a célt szolgálja. Az alperesnek továbbá *jogos magánérdeke* fűződött ahhoz, hogy az idősebb gyermek nála kerüljön elhelyezésre. A fentiekben jelzett közérdek és az alperesi jogos magánérdek védelméhez képest a perbeli felvétel készítése és annak kizárólag a bírósági eljárásban bizonyítékként való felhasználása a felpereseknek *nem okozott aránytalan sérelmet*,⁴⁵ ezért a felperesek hozzájárulása nélkül készült felvétel felhasználása⁴⁶ nem ütközött a rendeltetésszerű joggyakorlás követelményébe, nem minősült visszaélésszerűnek.⁴⁷ A Szolnoki Törvényszék tehát – az előző vizsgált eset analógiájára – az igazság érvényesülésének prioritása mellett foglalt állást.

3. Egy, a Fővárosi Ítéltábla elé került, hasonló ténybeli alapokon nyugvó jogvitában az alperes (a gyermekkel együtt élő szülő) a gyermek ruházatába hangrögzítő eszközt helyezett el, azért, hogy a felperessel történő kapcsolattartásról hangfelvételt készíthessen, az érintett tudta és hozzájárulása nélkül.

Az elsőfokú bírósággént eljáró Fővárosi Törvényszék arra a következtetésre jutott, hogy a hangfelvétel alperes részéről történő benyújtása nem minősült visszaélésszerű magatartásnak, hiszen a kapcsolattartás szabályozása iránt indított eljárásban történt a felhasználás, és ebben az eljárásban is érvényesülő alapelv a *gyermek érdekének védelme*. Egy három éves gyermek fejlődését hátrányosan érintő, kapcsolattartások idején tapasztalható körülmények esetleges fennállása egyéb módon lényegesen nehezebben igazolható.

A másodfokú eljárást lefolytató Fővárosi Ítéltábla – osztva az elsőfokú bíróság álláspontját – indokolásában megállapította, hogy az alperest a hangfelvétel elkészítésére jelentős részben az készítette, hogy a mindössze három éves gyermek magatartásban olyan hátrányos változásokat tapasztalt, amelyeket feltételezhetően az apa, illetve az apai környezet eredményezett. Az alperesnek nemcsak *méltányolható jogos magánérdeke*, hogy a gyermek magatartásában bekövetkezett negatív változások okát felderítse, hanem *szülői kötelezettsége* is egyben. Nem minősíthető ezért visszaélésnek, hogy bizonyosságot akart szerezni az alperes arról, hogy valóban a felperes és szülei környezetében érte a gyermeket ilyen negatív

⁴⁴ Lásd: BH2008. 266. „Hangfelvétel engedély nélküli elkészítése önmagában visszaélésnek minősül. A jogsértőt terheli annak bizonyítása, hogy a hangfelvétel elkészítése nem volt visszaélésszerű.”

⁴⁵ Lásd: BH2017. 366. „Nem minősül visszaélésnek a hangfelvétel készítése, annak felhasználása, amennyiben arra már bekövetkezett jogsértés bizonyítása érdekében *közérdekből* vagy *jogos magánérdekből* kerül sor, feltéve, hogy a hangfelvétel készítése vagy felhasználása a bizonyítani kívánt jogsértéshez képest *nem okoz aránytalan sérelmet*.” Lásd még: BDT2011. 2442., BDT2014. 3076.

⁴⁶ Lásd: BH2001. 110. „Más nyilatkozatát tartalmazó hangfelvétel akkor is felhasználható a polgári perben bizonyítékként, ha személyhez fűződő jogok megsértésével keletkezett, vagy jutott nyilvánosságra.”

⁴⁷ Szolnoki Törvényszék 6.P.20.994/2014/11. szám.

hatás.⁴⁸ Ezen jogvita megfelelően példázza azt, hogy az igazság érvényesülése mellett egyéb érdekek és értékek – jelen esetben a kiskorú gyermek érdekeinek védelme – is megelőzhetik a személyiségi jogok védelmének szükségességét.

4. A *gyermek legfőbb érdeke* mint hivatkozási alap a Debreceni Ítéltábla – már a Pp. hatálya alatt hozott – egyik, a szülői felügyeleti jog gyakorlásának rendezésére irányuló döntésében is hivatkozási alapként merült fel. A bíróság – mely az eddig ismertettekhez hasonló álláspontra helyezkedett a titkos hangfelvétel felhasználhatóságát illetően – indoklásában rögzítette, hogy a szülői felügyeleti jog gyakorlásának rendezése iránti perekben a gyermek másik szülő elleni befolyásolásának, előtte az egyik szülő által a másik szülőre vonatkozó negatív megjegyzések elhangzásának bizonyítása a szülő oldalán jogos magánérdeknek, azon belül az igényérvényesítés szempontjából különös jelentőséggel bíró bizonyítási érdeknek minősül. Álláspontja szerint a perbeli tényállás két alapjog, továbbá egy alapjog és egy alkotmányos érték, illetőleg egy alapjog, valamint egy alkotmányos és gyermekjogi kötelezettség kollíziójaként is értelmezhető. Az ítéltábla a szükségességi-arányossági tesztet elvégezve arra a meggyőződésre jutott, hogy a perbeli esetben a felpereseknek a hangfelvételük védelméhez fűződő személyiségi jogával szemben kellő súlyú indok az alperest mint szülőt megillető *szülői felügyeleti és nevelési jognak* a védelme, valamint a polgári *igazságszolgáltatásba vetett közbizalom* megőrzése és a *gyermek legjobb/legfőbb érdekét* szolgáló döntés meghozatalának a kötelezettsége, ezek kellőképpen igazolják a felperesek perbe vitt személyiségi jogának korlátozását.⁴⁹

Az eddig bemutatott esetek egyértelműen demonstrálják, hogy az igazság kiderítéséhez fűződő *közérdek*, *jogos magánérdek*, valamint a *gyermek érdekének védelme* egyaránt indokolhatja az érintett tudta nélkül készített felvételek bizonyítékként történő felhasználását. Szükséges kihangsúlyozni azonban azt, hogy a felhasználhatóság *csupán bírósági vagy hatósági eljárásra* vonatkozik, abban az esetben, amennyiben az érintett tudta nélkül készült bizonyítási eszközként felhasznált felvétel tartalmát a fél harmadik személy számára is megismerhetővé teszi, jogellenes magatartást gyakorol, s megvalósítja a személyiségi jogsérelmet.⁵⁰ Harmadik személy irányába történő visszaélés esetén tehát a sérelmet szenvedett fél a jogsértést elkövetővel szemben a személyiségvédelem általános eszközei útján léphet fel.

A jogsértő bizonyítási eszköz ügydöntő voltának vizsgálata. A jogsértő bizonyítási eszköz perbeli felhasználhatóságának további kritériuma az, hogy az adott bizonyítási eszköz *perdöntő* (ügydöntő) értékű legyen.

1. Egy, a Kúria elé került szülői felügyeleti jog gyakorlásának rendezése iránti perben az alperes – már a folyamatban lévő peres eljárás alatt – szerzett tudomást arról, hogy a felperes a tudta és a beleegyezése nélkül az otthon elhangzottakról hangfelvételeket készített perbeli bizonyítékként történő felhasználás céljából. A másodfokú bíróság ítéletével az elsőfokú bíróság ítéletét részben megváltoztatta és a gyermekeket az alperesi anyánál helyezte el. A bizonyítékok összességét

⁴⁸ Fővárosi Ítéltábla 17.Pf.21.198/2016/9-II. szám.

⁴⁹ Debreceni Ítéltábla Pf.I.20.781/2018/4. szám.

⁵⁰ Győri Ítéltábla Pf.I.20.067/2014/3. szám.

mérlegelve azért döntött a gyermekek alperesi anyánál történő elhelyezése mellett, mivel a fejlődésüket nála kedvezőbbnek, egyben megvalósíthatóbbnak és megfelelőbbnek találta. A jogerős ítélet ellen a felperes terjesztett be felülvizsgálati kérelmet, melyben azt kifogásolta, hogy a másodfokú bíróság a hangfelvételeket jogsértőnek minősítve kirekesztette a bizonyítékok köréből.

Az első- és másodfokú bíróság egyetértett abban, hogy a felperes által felajánlott hangfelvételek, valamint azoknak írásban csatolt szövege bizonyítékként nem vehetők figyelembe. Az elsőfokú bíróság ezt azzal indokolta, hogy a gyermek elhelyezésének⁵¹ kérdésében a tényállást és ennek alapján a döntést ezen bizonyíték hiányában is meg lehetett hozni. A másodfokú bíróság ugyanakkor a hangfelvételekre vonatkozó döntését azzal indokolta, hogy a hangfelvételek készítése nyilvánvalóan sérti a másik félnek a *magánélethez, magántitokhoz fűződő jogát*,⁵² *személyiségi jogait, illetve a nemzetközi jog szerinti fegyveregyenlőség, a perbeli esélyegyenlőség elvét*.

A Kúria álláspontja szerint a másodfokú bíróság indokolásával szemben a felülvizsgálati kérelem okszerűen hivatkozik a bírói gyakorlatra, mely szerint önmagában a hanganyag jogsértő keletkezése bizonyítékként történő értékelését nem zárja ki.⁵³ A bírói gyakorlat azonban rendszerint megkövetel egy többlet tényállási elemet is: jogosulatlanul készített hangfelvétel *abban az esetben használható fel* bizonyítékként a perben, *ha csak ezzel a bizonyítási eszközzel állapítható meg a valós tényállás és biztosítható az igazság kiderítése*.⁵⁴ Tekintettel arra, hogy a per eldöntéséhez szükséges bizonyítékok az első-, illetve a másodfokú bíróság rendelkezésére álltak, nem a hangfelvétel volt az egyetlen, amely bizonyítékul szolgálhatott: azaz *nem minősült perdöntő bizonyítéknak*.⁵⁵ Az igazság felderítése, mint a per egyik legalapvetőbb célja tehát továbbra is felülírhatja a személyiségi jogok védelmének követelményét, az igazság kiderítésre alkalmas jogsértő bizonyítási eszköz *perdöntő* volta azonban elengedhetetlen a felhasználás megengedhetőségének szempontjából.

⁵¹ Az új Ptk. a szülők vonatkozásában megszüntette a gyermekelhelyezés fogalmának használatát, azt csupán harmadik személynél történő elhelyezés esetén alkalmazza. A szülők tekintetében a szülői felügyeleti jogok közös vagy egyik szülő általi gyakorlásáról beszélhetünk. (Ptk. 4:164–4:172. §).

⁵² Lásd: BH2014. 134. „Nem követi el a magántitok jogosulatlan megismerésének büntetettét az, aki a vele folytatott beszélgetés tartalmát titokban rögzíti, még akkor sem, ha erre más magánlakásában kerül sor.”

⁵³ Lásd: BH2015. 38. „A *szabad bizonyítás elvéből* adódóan nincs akadálya annak, hogy a fél a gyermekelhelyezési perben jogsértően keletkezett hangfelvételt használjon fel a másik fél gyermeknevelésre való alkalmatlanságának bizonyítására, feltéve, hogy a perben enélkül megnyugtató döntés nem hozható, mivel a valós *tényállás csak ezzel a bizonyítási eszközzel deríthető fel*. A hangfelvétel bizonyító erejének megítélésénél figyelemmel kell lenni az elkészítés körülményeire és annak esetleges manipulálhatóságára.” (Kúria Pfv. II. 21.532/2013. szám).

⁵⁴ Lásd: BH2000. 485. Egy birtokvédelmi ügy kapcsán a bíróság – a bizonyíték *ügydöntő* értékét kiemelve – elvi élel megállapította, a birtokháborító magatartásról készült videofelvétel bizonyítékként való felhasználása nem minősül visszaélésnek, és nem sérti a személyhez fűződő jogokat. „A peres felek jogvitájának eldöntése szempontjából ezért *ügydöntő bizonyítéknak minősült* az alperes által készített videofelvétel, amely tartalmazta azt, hogy a felperes birtoksértő magatartása előtt az alperesek milyen ingóságokat tartottak a közös használatú előszobában, és azokat hol helyezték el. Ennek megfelelően a birtokvédelmi ügyben.”

⁵⁵ Kúria Pfv.II.21.532/2013. szám.

2. Hasonló érvek mentén döntött a Kecskeméti Törvényszék az igazság kiderítésére alkalmas, jogsértő bizonyítási eszközök kizárásáról. A jogvitában az alperes – a gyermekektől különélő szülő – számtalan alkalommal hanghordozón rögzítette a felperessel folytatott telefonbeszélgetéseit, majd a felvételeket a perben bizonyítékként terjesztette elő. Kifejtette, hogy a *kiskorú gyermekekkel szemben elkövetett jogsértés bizonyítása érdekében* történt a rögzítés, így az a rendeltetésszerű joggyakorlás körébe esik: *nyomatékos közérdek* fűződik ahhoz, hogy állításának valóságtartalma kiderüljön.

A bíróság határozatában rögzítette, hogy megalapozatlan az alperes azon védekezése, miszerint az igazság mint közérdek kiderítése érdekében rögzítette a felvételt. Másrészt amennyiben az alperes azt állítja, hogy a felperes rendszeresen veri a gyerekeket, *az igazság kiderítésére számtalan egyéb bizonyítási lehetőség rendelkezésre áll.*⁵⁶

3. Egy hasonló ténybeli alapokon nyugvó, szülői felügyeleti jog gyakorlásának rendezése iránti perben a Budakörnyéki Bíróság – az eddig ismertetett esetekhez hasonlóan – a peres fél által indítványozott hangfelvétel mellőzése mellett döntött. Határozatában rögzítette, hogy a bírósági gyakorlat szerint *az igazság kiderítéséhez fűződő társadalmi érdek* megelőzi a hangfelvételekhez fűződő személyiségi jogokat a polgári perben. Jelen esetben azonban mégis mellőzte a hangfelvétel meghallgatását, tekintettel arra, hogy a hangfelvétel meghallgatásától *olyan plusz tényállási elem nem volt várható*, mely más tartalmú határozat meghozatalához vezetett volna.⁵⁷

4. A Szegedi Ítéletábra szintén a perdöntő jelleg hiánya miatt döntött a peres fél által csatolt jogsértő bizonyítási eszköz kizárása mellett. A jogvita alapját az képezte, hogy az alperes a felperes tudomása nélkül mobiltelefonnal hangfelvételt készített a vele folytatott telefonbeszélgetésekről és a találkozásairól. A kamerával és mobiltelefonnal készült felvételeket CD lemezen és írásban is rögzítette abból a célból, hogy azokat bizonyítékként a bontóper során gyermeknevelésre való alkalmassága alátámasztásául felhasználja.

Az első fokon eljáró Szolnoki Törvényszék kiemelte, hogy a jogos magánérdek védelme érdekében bírósági, vagy más hatósági eljárásban a kép- és hangfelvétel jogszerűen felhasználható bizonyítékként, ha az *nem okoz aránytalan érdeksérelmet* az ellenérdekű félnek.

A másodfokú bíróság megállapította, hogy az alperest a bontóperben kétségtelenül megillette a védekezés, és ennek keretében a viszontkereset előterjesztésének joga – mint a tisztességes eljáráshoz való alkotmányos alapjog részjogosítványa –, valamint ehhez kapcsolódóan azon jog, hogy bizonyítsa *a gyermeknevelésre való alkalmasságát*. Az a mód azonban, ahogyan ezt az eljárási jogosítványt gyakorolni kívánta, összeütközésbe került a felperes *képmáshoz és hangfelvételhez fűződő jogával*, amely – mint az emberi méltóság részét képező személyiségi jog – ugyancsak *alkotmányos védelem*⁵⁸ részesül. A perbeli,

⁵⁶ Kecskeméti Törvényszék 8.P.21.291/2013/18. szám.

⁵⁷ Budakörnyéki Bíróság 8.P.20.677/2012/76. szám.

⁵⁸ Alaptörvény II. cikk: Az *emberi méltóság* sérthetetlen. Minden embernek joga van az élethez és az emberi méltósághoz, a magzat életét a fogantatástól kezdve védelem illeti meg.

hozzájárulás nélkül készített kép- és hangfelvétel olyan helyzetben készült, amikor a felperesi anya a megbeszélteknek megfelelően haza kívánta vinni gyermekét az alperestől, az alperes pedig az ennek során kialakult vitában elhangzottakat kívánta felhasználni a bontóperben, irányítva a beszélgetést, és kínosan ügyelve arra, hogy a maga részéről sem hangnemében, sem tartalmában ne hangozzék el számára hátrányos kijelentés. Az ily módon, megrendezett körülmények között született bizonyíték bizonyító erejét erős kétség övezi, emellett nem lehet messzemenő következtetéseket levonni az ellenérdekű fél nevelői magatartására, ezáltal a gyermeknevelésre való alkalmasságára vonatkozóan sem. Lényeges továbbá, hogy az alperes részéről nem került megjelölésre olyan védendő alapjog, amely a kép- és hangfelvétel engedély nélküli készítése és felhasználása jogszerűségét igazolná. Megállapítható, hogy az alperes a bontóperben jogai érvényesülését *nem kizárólag az általa készített felvételek útján tudta volna biztosítani*, bizonyítási kötelezettségének számos egyéb bizonyítási eszköz felhasználásával is eleget tehetett volna, ezáltal magatartása jogszerűsége semmiképp sem igazolható.⁵⁹ Ez az eset – az eddig ismertetekkel összhangban – egyértelműen mutatja azt, hogy az eljáró bíróság csak a legvégső esetben használja fel a jogsértő bizonyítási eszközt, azaz a befogadáshoz nélkülözhetetlen, hogy az adott tény más, (jogszerű) bizonyítási eszköz alapján ne legyen alátámasztható.

Összességében megállapítható, hogy a jogosulatlan módon előállított bizonyítékok perbeli bizonyítékként történő felhasználását illetően nincs egységesnek mondható álláspont a joggyakorlatban. Amennyiben – az általam vizsgált esetekben – a bíróság mégis a jogsértő bizonyítási eszköz befogadása mellett döntött, azt szigorú kritériumrendszer alapján tette meg. A továbbiakban vizsgálatom arra irányul, hogy a jogsértő módon *megszerzett* bizonyítási eszközök befogadhatósága hogyan alakul a bírói gyakorlatban, az eddig ismertetetteken túl mely egyéb személyiségi jogok védelme forog kockán.

3.2. Jogsértő módon megszerzett bizonyítási eszközök. Nemcsak a jogellenesen készített, hanem *a jogosulatlan módon megszerzett* bizonyítási eszközök is személyiségi jogi aggályokat vetnek fel. Mára már-már mindennaposnak tekinthetők a „titkos információgyűjtés” és a magánszférához való jog különböző összeütközései, például a jogellenesen megszerzett hangfelvétel, képmás vagy elektronikus levelezés perbeli bizonyítékként történő csatolása esetén.⁶⁰ Ezen jogsértések a bizalmi kapcsolati rendszerek esetében még egyszerűbben kivitelezhetők, hiszen a (volt) házastársak vagy élettársak könnyen hozzáférnek egymás személyes használatú tárgyaihoz. Abban az esetben, amennyiben ezen bizalmi kapcsolatokban bármely okból a felek viszonya megromlik, előfordulhat, hogy – büntetőeljárás szóhasználatával élve – „leplezett eszközzel”, vagyis a *magánlakáshoz, magántitkokhoz, levéltitkokhoz fűződő jogok* sérelmével kívánnak bizonyítékot szerezni korábbi partnerükkel szemben, azok tudta nélkül.⁶¹

⁵⁹ Szegedi Ítéletábra Pf.II.20.030/2015/4. szám.

⁶⁰ SÜLYÖK Márton: Bizonyíték vagy ígéret? – Magánszféra-védelem, „leplezett eszközök” és bizonyítékkizárás a polgári eljárásban. *Acta Humana*, (2018) 1., 84.

⁶¹ SÜLYÖK Márton: A bizalmi kapcsolattartás bizonyítási védelme a magyar polgári eljárásban – alkotmányjogi szempontok. *Eljárásjogi Szemle*, 2 (2017) 2., 4.

1. A Fővárosi Ítéltábla elé került egyik jogvitában a gyermekeitől különélő volt házastárs – aki a felek között folyamatban lévő házassági bontóper és szülői felügyeleti jog gyakorlásának rendezése iránti per alperesi pozícióját foglalta el – a bontó- és a szülői felügyelet gyakorlásának rendezése iránti perben előterjesztett fellebbezéséhez hozzácsatolta a volt férje – felperes – táskájában talált DVD-lemezeken rögzített, annak szexuális életét érintő *fényképfelvételeket* –, gondosan ügyelve a felvételen szereplő személyek arcának kitakarására. Fellebbezésben előadta, hogy a fotók kétséget kizáróan abban az időszakban készültek, amikor a felperessel már együtt élt, tehát párhuzamosan volt a felperesnek több, szexualitásra is kiterjedő kapcsolata.

A felperes – *képmáshoz való jogának és méltóságának* megsértésére hivatkozva – keresetet terjesztett elő, s előadta, hogy házasságban élő személyeknek is van intim szférája, így a házastársnak nincs joga kinyitni, átnézegetni, majd a házassági bontóperben csatolni olyan fotókat, amelyek nyilvánvalóan a házastárssal való kapcsolat előtti időszakból származnak.

Az első fokon eljáró Fővárosi Törvényszék döntésében rávilágított arra, hogy a szexuális tartalmú fotók pusztá megtekintésével és megismerésével nem, csak más személy tudomására hozásával valósulhat meg a képmáshoz való jog sérelme. Álláspontja szerint a perben bizonyítéknak szánt fotók csatolása még a tárgyalás nyilvánossága mellett sem jogsértő, sem a képmáshoz való jog, sem pedig az emberi méltósághoz fűződő jog tekintetében. A bizonyítékként történő felhasználás ugyanis a perbeli jogok gyakorlását célozza, s a fél a tudomására jutott bizonyíték visszatartásával esetlegesen saját maga idézné elő pervesztességét. Így az alperes eljárási jogait gyakorolva tárta a bíróság elé a fotókat. A fényképfelvételeknek a fellebbezési eljárásban történt felhasználása nem jogellenes, ugyanis az alperes *szabad bizonyítás elve* alapján a másodfokon eljáró bíróság előtt kívánta feltárni azon tényeket, melyekkel – *kiskorú gyermekei védelme érdekében* – igazolni tudta azt, hogy a másik szülővel szemben ő az alkalmasabb arra, hogy a gyermekek életvitelszerűen az ő háztartásában éljenek, vele nevelkedjenek.

Ezzel szemben a másodfokon eljáró Fővárosi Ítéltábla⁶² – habár a bizonyítékok becsatolását nem minősítette jogsértőnek – megállapította az emberi méltósághoz fűződő jog sérelmét, mivel meglátása szerint a felperes megfelelő kitakarás nélkül nyújtotta be a képfelvételeket. A meztelenséget, részben szexuális kiszolgáltatottságot tükröző részletek bizonyítás szempontjából szükségtelen feltárása, valamint az a tény, hogy az alperes a felvételeket külön lezárt borítékba helyezés nélkül csatolta, nem volt szükséges az alperes eljárási jogainak gyakorlásához, ezáltal jogsértést valósított meg.⁶³ A vizsgált eset megfelelően demonstrálja, hogy egy jogsértő bizonyítási eszköz felhasználásához milyen szigorú kritériumrendszer állít fel a joggyakorlat, s adott esetben a bizonyítási eszköz csatolásának módja is megvalósíthatja a személyiségi jogsértést. A kiskorú gyermek érdeke mint védendő érték akár felül is írhatja a személyiségi jogok oltalmának követelményét, azonban – ahogyan ez a döntés is mutatja – a jogsértő bizonyítási

⁶² Fővárosi Ítéltábla 32.Pf.21.200/2016/4-II. szám.

⁶³ A felülvizsgálati kérelmet elbíráló Kúria a másodfokú ítéletet hatályában fenntartotta. Lásd: Kúria Pfv.IV.21.243/2017/5. szám.

eszköz előterjesztése során a lehető legnagyobb körültekintéssel, szigorúan a perbeli jogok gyakorlására szorítkozva kell eljárni.

A jogsértő módon megszerzett, kifürkészett bizonyítási eszközök közé sorolhatóak a (volt) házastárs vagy élettárs bizalmas levelezését tartalmazó (elektronikus) dokumentumok, valamint annak személyes gondolatait rögzítő naplóbejegyzések is.

2. Egy, a Győri Ítéltábla elé került jogvitában – a városi bíróság előtt a házasság felbontása és az egyéb járulékos kérdések rendezése iránti perben – az alperes a másodfokú eljárásban bemutatta a másodfokon eljáró megyei bíróságnak a felperes személyes *naplóját*, amely annak szexuális kapcsolataira vonatkozó adatokat tartalmazott. A felperes álláspontja szerint az alperes magántitoksértést követett el azzal, hogy az ő hozzájárulása nélkül bizonyítékként előterjesztette a bizalmas bejegyzéseket tartalmazó naplót.

Az első fokon eljáró Komárom-Esztergom Megyei Bíróság egyetértett azzal, hogy a felperes által vezetett napló a magántitok körében értelmezendő⁶⁴ szexuális kapcsolatra utaló feljegyzéseket tartalmaz, azonban a napló bizonyítékként történő felhasználását nem tekintette a magántitokhoz fűződő jog megsértésnek. Személyiségi jogsértés bíróság előtti eljárásban is elkövethető, amennyiben az eljárásban részt vevő felek nem a rendeltetésszerű joggyakorlás keretei között, nem az eljárás tárgyával összefüggésben tesznek tényelőadást, illetve csatolnak bizonyítékot. Az alperes a házassági bontóperben csatolta be a bíróságnak a felperes által vezetett naplót, melynek adatai arra az időszakra is vonatkoztak, amikor a felperes és alperes már együtt élt. A házasság felbontása és a kiskorú gyermekek elhelyezése, láthatása iránt folyamatban lévő per tárgyát képezte a házasság megromlásához vezető okok, illetve a gyermeknevelésre való alkalmasság vizsgálata. Az alperes ezek vizsgálatához a perbeli pozícióból következően *szükségszerűen*, és *a per tárgyával összefüggésben* csatolta be az utóbb megtalált, felperes által vezetett naplót. A felperessel szemben ezért az alperes nem követett el magántitoksértést a napló bizonyítékként történő előterjesztésével, ezen felül a naplót nem hozta jogosulatlanul nyilvánosságra, és azzal egyéb módon sem élt vissza.

A másodfokon eljáró Győri Ítéltábla a megyei bíróság ítéletét részben megváltoztatta, azonban osztotta álláspontját arra vonatkozóan, hogy a házasság felbontására és gyermekelhelyezésre irányuló perben szükséges volt a felek személyiségjegyeinek feltárása, így az azzal összefüggésben az alperes által csatolt bizonyíték nem haladta meg az eljárás szükséges kereteit. Helytállónak találta továbbá azon megállapítást is, mely szerint a magántitok körébe tartozó napló csatolásával az alperes azért sem valósított meg személyiségi jogsértést, mert a házasság felbontására és gyermekelhelyezésre irányuló perben e magatartással nem valósított meg nagyobb érdeksérelmet, mint aminek az elhárítására (a számára kedvezőtlen ítéleti döntés) törekedett.⁶⁵ Az első- és másodfokú bíróság tehát egyetértett, hogy abban az esetben, amennyiben megfelelő súlyú védendő érték áll

⁶⁴ BH2004. 103. „A szexuális viselkedés a magántitok körébe tartozó kérdés, ezért meghatározott személy szexuális magatartásáról szóló közlés önmagában személyhez fűződő jogot sért.”

⁶⁵ Győri Ítéltábla Pf.V.20.010/2011/3.szám.

fenn a jogsértő bizonyítási eszközt előterjesztő fél oldalán, az szigorúan meghatározott feltételek mellett megelőzheti a személyiségi jogok védelmének követelményét.

A napló mellett a felek beszélgetéseit rögzítő dokumentumok tartalmának jogosulatlan megismerése is gyakori jogsértő magatartás. A Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény (*a továbbiakban: Ptk.*) klasszikus értelmezésében a *levél* kifejezés alatt a zárt küldemények értendők, a bírósági gyakorlat szerint a levél fogalom alatt az elektronikus úton továbbított levelek (*e-mailek*) is értendők. A Ptk. magántitok fogalmi köre pedig gyűjtőfogalom – magába foglalva a levéltitkot is –, mely a megjelenési formájától és tartalmától függetlenül átöleli mindazokat az adatokat és információkat, amelyek nem nyilvánosak, és amelyek megőrzéséhez az érintett személynek méltányolható érdeke fűződik.

A levéltitok és magántitok sérelme egyaránt megvalósul önmagában azzal, ha a titok (levél) megismerésére illetéktelen személy annak birtokát megszerzi, tartalmát megismeri.⁶⁶ Alappal merülhet fel bennünk a kérdés, hogy jogsértő magatartásnak minősül-e, amennyiben az érintett tudta nélkül megismert – perdöntő értékű – levél tartalmát a fél a peres eljárásban bizonyítékként használja fel?

3. A Kúria elé került egyik jogvitában az alperes a felperes számítógépes levelezőrendszerének feltörésével jutott jogosulatlan módon bizonyítékhoz. A peres felek házastársak voltak, házastársi együttélésük során két gyermeket fogadtak örökbe. A házasság megromlását követően – az alperes hozzájárulásával – a felperes a gyermekekkel ideiglenesen külföldre utazott.⁶⁷

Az alperesben kétely fogalmazódott meg arról, hogy a felperes és a gyermekek valóban ideiglenesen távoztak-e. Ebből kifolyólag a közös lakásban, közösen használt számítógépbe belépve a felperes dokumentumait megnyitotta, majd angol nyelvű levelezését elolvasta. Ezt követően a felperes Outlook levelezési programjába belépve további leveleket nyitott meg, olvasott el és nyomtatott ki. A levelek tartalmát megismerve arra a következtetésre jutott, hogy a felperes hosszabb ideje arra készül, hogy a gyermekekkel együtt külföldön telepedjen le. Ezt követően az alperes a megismert leveleket a házasság felbontására irányuló, a szülői felügyeleti jog gyakorlásának rendezése tárgyában folyamatban lévő perben, valamint az IRM előtt a gyermekek jogellenes külföldre vitele miatt előterjesztett kérelméhez csatolva, bizonyítékként terjesztette elő. A felperes meglátása szerint az alperes – leveleinek jogosulatlan megismerésével és nyilvánosságra hozatalával – megsértette a *levéltitokhoz* fűződő személyiségi jogát.

Az elsőfokú bíróság – a Budapest Környéki Törvényszék – megállapította, hogy önmagában a *magántitok* birtokába jutás még nem jogsértés, csak akkor válik azzá, ha a magántitok birtokába jutott személy a magántitkot jogosulatlanul nyilvánosságra is hozza, vagy azzal egyéb módon visszaél. Az elsőfokú bíróság szerint, miután az alperes nem vitatta, hogy a hatóság előtti felhasználáshoz a felperes nem járult hozzá, szükségtelen annak bizonyítása, hogy a levelezés

⁶⁶ Debreceni Törvényszék 6.P.20.187/2013/36. szám.

⁶⁷ A jogvitával kapcsolatban lásd bővebben: SULYOK Márton: Egy indítvány nyomában...Alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdések a polgári eljárásjogi magánszféravédelem köréből. *Ars Boni*, 6 (2018) 1–2., 3–18.

megnyitása, a dokumentumok megismerése a felperes hozzájárulásával vagy annak hiányában történt. Kiemelte továbbá, hogy a jogok gyakorlása és a kötelezettségek teljesítése során a feleknek olyan magatartást kell tanúsítaniuk, hogy *érdekeik érvényesítése összhangban álljon a társadalom érdekével*.⁶⁸ Ezzel összefüggésben kifejtette: a felperes a *joggal való visszaélés* tilalmába⁶⁹ ütköző módon gyakorolta személyiségi jogait akkor, amikor az társadalmi rendeltetéssel össze nem férő célra, az alperessel szemben illetéktelen előnyök szerzésére kívánta érvényesíteni. Konstatálta továbbá, hogy a bíróság vagy más hatóság előtt folyó eljárásban az *igazság érvényesülésének biztosítása közérdek*, a bizonyítás ezt a célt szolgálja.⁷⁰ Az alperesnek továbbá *jogos magánérdeke* fűződik ahhoz, hogy az eljárások során a felperesi magatartást igazolni tudja. A felek között folyamatban volt és folyamatban lévő eljárásban fontos, egyben *nélkülözhetetlen* és *releváns* annak bizonyítása, hogy a felperes milyen okból, milyen módon és milyen körülmények között távozott külföldre a közös gyermekekkel együtt. Természetesen a folyamatban lévő eljárásokban a döntés nem a személyiségi jogi per bíróságára tartozik, az más bíróság hatáskörébe tartozó bizonyítási kérdés, de *a bizonyítási eszköztől az alperes nem zárható el* személyiségi jogi per indításával.

A felperes fellebbezése folytán eljáró másodfokú bíróság – a Fővárosi Ítéltábla – az elsőfokú ítélettel egyezően arra az álláspontra helyezkedett, hogy a felperesi tagadással szemben az alperesnek nem volt más lehetősége, minthogy állításai alátámasztásaként felhasználja a kérdéses leveleket.⁷¹ Meglátása szerint az ellenérdekű fél *magántitkát is tartalmazó bizonyíték csatolása* – ha az a per tárgyával a kereseti kérelmekben foglaltakkal releváns módon összefügg – *személyiségi jogsértést nem valósíthat meg*.⁷²

A felperes felülvizsgálati kérelme alapján eljáró Kúria megállapítása szerint az eljáró bíróságok az összes bizonyíték helytálló mérlegelésével okszerűen jutottak arra a következtetésre, hogy az alperes konkrét magatartása *nem tekinthető visszaélésszerűnek*.⁷³ Külső, objektív szemléletű vizsgálat szerint nem jelent továbbá

⁶⁸ Az elvárható magatartás elvével összefüggésben lásd: Ptk.1:4. §.

⁶⁹ A joggal való visszaélés tilalmával összefüggésben lásd: Ptk.1:5. §.

⁷⁰ Lásd: BH1985. 57. „A bíróság vagy más hatóság előtt folyó eljárásban az *igazság érvényesülésének biztosítása közérdek*, és a bizonyítás ezt a célt szolgálja. Nem lehet ezért – az egyébként is jogsértés nélkül készült hangfelvétel felhasználását visszaélésnek tekinteni, ha ez a hangfelvétel felhasználójával szemben elkövetett jogsértéssel kapcsolatos bizonyítás érdekében történik.”

⁷¹ Lásd: BDT2009. 2126. „Nem hivatkozhat sikerrel alanyi jogsértésre – hangfelvételével való visszaélésre – a fél, ha e jogérvényesítéssel valótlán, *hamis tényállítást akarja leplezni*, és az igazságot tartalmazó nyilatkozatának felhasználását kívánja személyiségi jogvédelem tárgyává tenni.”

⁷² A Fővárosi Ítéltábla ítéletében a hangfelvétel és más alanyi jogsértésre alkalmas eszköz felhasználásával kapcsolatban kialakult bírói gyakorlatra utalt, annak analógiájára bírálta el a szóban forgó személyiségi jogsértést.

⁷³ Lásd: 3312/2017. (XI. 30.) AB határozat, ABH 2017, 1856, 1876. A felperes (indítványozó) – vitatva a rendes bíróságok döntéseit – alkotmányjogi panasszal fordult az Alkotmánybírósághoz. Az Alkotmánybíróság az egyik szülő (a polgári per felperese) oldalán fennálló *magánszféra, magántitok, illetve levéltitok védelméhez fűződő jogot*, valamint a másik szülőt (a polgári per alperese) megillető *kapcsolattartási jogot* mérte össze egymással. Az Alkotmánybíróság meglátása szerint nem képezte vita tárgyát az, hogy az indítványozó alapjogát sértette az apa magatartása. Ugyanakkor az apának más lehetősége nem volt a szülői felügyeleti jogának, illetve nevelési jogának védelmére, és legfőképp felügyeleti kötelezettségének biztosítására, hiszen az indítványozó szülő gyermekeik sorsáról egyedül

a felperes számára aránytalan sérelmet, ha a családjogi perben eljáró bíróságok a lehető legtöbb bizonyíték ismeretében hozzák meg határozatukat. A levelezés tartalmának az arra illetékes hatóság, illetve bíróság előtti feltárása a tényállás felderíthetősége érdekében nem minősül *sem szükségtelennek, sem aránytalanoknak*.

⁷⁴ A Kúria tehát – osztva az első- és másodfokú bíróság álláspontját – az eddig megismert, bírói gyakorlatban kialakult szempontrendszer mentén a jogsértő bizonyítási eszköz befogadása mellett foglalt állást.

Összegezve megállapítható, hogy a jogsértő módon megszerzett bizonyítékok felhasználhatóságának kérdése az előző fejezetben ismertetett esetekhez hasonlóan a szülői felügyeleti jog és a kapcsolattartási jog gyakorlását rendező perekben, valamint a házassági bontóperek során merült fel leggyakrabban. A jogsértő módon megszerzett bizonyítási eszközök befogadhatóságáról való döntés a jogosulatlan módon készített bizonyítékok sémájára történik: szigorúan meghatározott indokok fennállása esetén, a szükségesség és az arányosság feltételeit vizsgálva. Az elemzés következtetése, hogy a jogsértő módon szerzett bizonyítási eszközök a családtagok – volt házastársak vagy élettársak – relációjában kifejezett hangsúllyal jelentkeznek, tekintettel arra, hogy a családi kapcsolatrendszerben a felek magánszférához való joga sajátos értelmezést nyer (gondoljunk például a közös használatú „személyes” tárgyra).

3.3. A bírói gyakorlat értékelése. Az elemzés tárgyává tett jogesetekben leggyakrabban a titokban készített, valamint az érintett személy tudta és hozzájárulása nélkül megszerzett kép- és hangfelvételek jelentették a jogsértő bizonyítási eszközöket. Mindezek mellett – tekintettel arra, hogy napjainkra az online kapcsolattartás egyre elterjedtebbé vált – gyakori eset, hogy az egyik szülő a másik ellen a köztük zajló aszinkron vagy egyéb elektronikus bizalmi kapcsolattartás, vagy az egyik fél által a külvilággal folytatott ilyen kommunikáció jogsérelem révén megszerzett részeit szándékszik felhasználni a perben jogsértő bizonyítási eszközként.⁷⁵ Ezen esetekben a jogsértő eszköz felhasználhatóságát érintő döntés a kép- és hangfelvételekkel kapcsolatban kidolgozott szempontrendszer analógiájára történik. A leggyakoribb személyiségi jogsértéseket ennek megfelelően a *képmáshoz és hangfelvételhez fűződő jog, a levéltitok és a magántitokhoz való jog, a kapcsolattartás tisztelgésben tartásához való jog, azaz magánélethez fűződő jog* aspektusainak megsértése jelentette.

A jogsértésekre leggyakrabban a házassági bontóperekben, valamint a szülői felügyeleti jog gyakorlásának rendezése iránti perekben került sor. A jogsértő bizonyítási eszközt a peres felek legtöbb esetben a másik fél (szülő)

hozott fontos döntést, vagy legalábbis hozhatott volna a másik szülő beleegyezése nélkül. A gyermekek sorsáról, neveléséről való döntés mindkét szülő egységes akarat-elhatározása alapján jöhet létre, azaz ahhoz nem elegendő az indítványozó szülő döntése, hanem a másik szülő erre vonatkozó beleegyezése – a másik szülő nevelési és felügyeleti, illetve *kapcsolattartásra* vonatkozó jogának megnyilvánulásként – is lényeges eleme. Mindezek alapján megállapítható, hogy az apa a szülői felügyeleti, valamint a gyermekkel történő kapcsolattartáshoz fűződő jogának védelme jelen ügyben prioritást élvez a magánszféra jogában gyökerező magán- és levéltitokhoz fűződő joggal szemben.

⁷⁴ Kúria Pfv.IV.20.726/2014/4. szám.

⁷⁵ SÜLYÖK Márton: Magánszféravédelem a tisztességes eljárásban – Az alapjogsértő bizonyítás összehasonlító alkotmányjogi vizsgálata. PhD értekezés, Szeged, 2017, 141.

gyermeknevelésre való alkalmatlanságának bizonyítására, a gyermek legfőbb érdekének és védelmének jegyében kísérelték meg előterjeszteni.

A bírói gyakorlatot áttekintve kijelenthető, hogy *nincs egységesnek*, kiforrottnak mondható szakmai álláspont a másik fél tudta és hozzájárulása nélkül készített vagy szerzett bizonyítási eszközök perbeli felhasználhatóságával kapcsolatban, s a bizonyítékként történő felhasználás feltételrendszerét illetően számos eltérés tapasztalható. Minthogy azonban még a felsőbb bíróságok döntései és az azok alapjául felvázolt szempontrendszer sem azonos, nem meglepő, hogy az ügyben első, illetve másodfokon eljáró bíróságok döntései is gyakran *szélsőségesen eltérőek*.⁷⁶

A többségi álláspont szerint a jogsértő bizonyítási eszközök csak kivételesen, és elsődlegesen akkor értékelhetőek a perben, amennyiben az adott tényt más módon, más bizonyítási eszközzel alátámasztani nem lehet – azaz, ha a jogsértő bizonyítási eszköz *ügydöntőnek* (perdöntőnek) minősül.⁷⁷ A vizsgálat következtetése szerint ennek oka leginkább abban rejlik, hogy *igazság* kiderítése – mint társadalmi *közérdek* és mint jogos *magánérdek* – továbbra is a per egyik legfontosabb célkitűzése, amely bizonyos feltételek mentén megelőzheti az érintett fél személyiségi jogainak védelmét. Amennyiben tehát a jogsértő bizonyíték előterjesztése nem ütközik a rendeltetésszerű joggyakorlás követelményébe, valamint befogadása nem okoz aránytalan sérelmet a másik fél oldalán, a bíróság nem rekeszti ki azt a bizonyítékok köréből.⁷⁸

A bizonyítékok befogadhatóságáról való döntés meglátásom szerint az Alkotmánybíróság által kidolgozott, alapjogok kollíziója esetén alkalmazott *szükségességi-arányossági* teszt⁷⁹ analógiájára történik.⁸⁰ Amennyiben tehát fennáll olyan jogos érdek vagy alkotmányos érték, mely indokolja az adott bizonyítási eszköz befogadását, s ez nem jár aránytalan sérelemmel a másik fél részére, a bíróság az érintett felvételt vagy levelezést nem rekeszti ki a bizonyítékok köréből.

A vizsgálat további megállapítása, hogy a családjogi perek sajátosságaként értékelhető *a gyermek érdekének védelmére* való hivatkozás a jogsértő bizonyítási eszköz felhasználása melletti érvként. Az igazság kiderítéséhez fűződő köz- és magánérdeken túl a gyermek legjobb érdeke olyan alkotmányos értéket testesít meg, amely adott esetben felülírhatja a jogsértő bizonyítékok felhasználhatóságának tilalmát. *A gyermek legjobb, vagy mindennekfelett álló érdekének elve* a nemzetközi

⁷⁶ GRÁD András: Lesben álló bizonyítás – a titkos felvételek felhasználhatósága a bírósági eljárásban. *Családi Jog*, 14 (2016) 3., 31.

⁷⁷ NAGY Adrienn: A bizonyítás általános szabályai. In: *A polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény magyarázata*. (szerk.: Wopera Zsuzsa), Budapest, Wolters Kluwer, 2017, 383.

⁷⁸ Uo.

⁷⁹ 30/1992. (V. 26.) AB határozat, ABH 1992, 167, 181. „Az állam akkor nyúlhat az alapjog *korlátozásának* eszközeihez, ha *másik alapvető jog és szabadság* védelme vagy érvényesülése, illetve *egyéb alkotmányos érték* védelme más módon nem érhető el. Az alapjog korlátozásának alkotmányosságához tehát önmagában nem elegendő, hogy az másik alapjog vagy szabadság védelme vagy egyéb alkotmányos cél érdekében történik, hanem szükséges, hogy megfeleljen az *arányosság* követelményeinek: az elérni kívánt cél fontossága és az ennek érdekében okozott alapjogsérelem súlya megfelelő arányban legyen egymással.”

⁸⁰ Ezt az eljárást Debreceni Ítéltőábra Pf.I.20.781/2018/4. számú határozatában explicit módon nevesíti is.

dokumentumokban⁸¹ megjelenő fogalom, mely alapján a gyermek alanyi joggal rendelkezik arra vonatkozóan, hogy eltérő érdekek esetében az ő legfőbb érdekét elsődleges szempontként értékeljék, és vegyék figyelembe az őt érintő valamennyi konkrét ügy elbírálásakor.⁸² Az alapelv a hatályos Ptk.-ban a „gyermek érdekének védelme” elnevezés alatt található.⁸³ A gyermek legjobb érdeke mindenképpen megkívánja azt, hogy a nevelésére alkalmasabb szülőnél kerüljön elhelyezésre, abban az esetben is, amennyiben ez csak jogsértés árán – jogsértő bizonyítási eszközök útján – bizonyítható. Gyakori eset ugyanis, hogy az érintett tudta nélkül készített felvételek demonstrálják hitelt érdemlően a szülők személyiségjegyeit, kötődéseit, érzelmi és indulati életét, érzelmi kapcsolatrendszerét, nevelési képességét, a nevelési eszköztárakban meglévő pozitív, illetve negatív nevelési eszközöket, továbbá a környezetükben esetlegesen kimutatható, a gyermekük kiegyensúlyozott testi, érzelmi és értelmi fejlődését veszélyeztető rizikófaktorokat.⁸⁴ Ezek azok a tények, amelyek döntő jelentőséggel bírnak a gyermek testi-lelki egészsége és kiegyensúlyozott fejlődése szempontjából.

Az eddig összegzetteken túl további kérdésként merül fel a joggyakorlat tekintetében, hogy vajon várható-e érdemi változás a személyiségi jogot sértő bizonyítási eszközök perbeli felhasználhatóságát illetően a Pp. vonatkozó – explicit – rendelkezése folytán. A vizsgálat tapasztalatai alapján gyökeres változással nem számolhatunk, tekintettel arra, hogy a Pp. lényegében a joggyakorlatban és a jogtudományban korábban kidolgozott szempontrendszert, s az ún. *viszonossági elv*et emelte törvényerőre. A tanulmány következtetése szerint azonban a kialakult szempontrendszeren és a mérlegelési jogkör terjedelmén változást eszközölhet a magánélet védelméről szóló 2018. évi LIII. törvény, amely – az Alaptörvény hetedik módosításával összhangban – a magánszférához fűződő jog aspektusainak⁸⁵ fokozott védelmét hivatott szolgálni. A törvény a képmáshoz- és hangfelvételhez, valamint a magán- és levéltitokhoz fűződő, klasszikus értelemben vett személyiségi jogok mellett kifejezett hangsúlyt fektet a kapcsolattartás tisztelőben tartásához fűződő jogra⁸⁶ is, melynek sérelme az online jelenlét térhódítása következtében napjainkban egyre növekvőbb tendenciát mutat.

⁸¹ A Gyermekjogi Egyezmény 3. cikke fogalmazza meg a gyermek legjobb érdekének elvét, az egész dokumentumot átható jogalkotási és eljárásjogi követelményként. Lásd bővebben: BARZÓ Tímea: A gyermek érdekének védelmét erősítő családjogi alapelv érvényesülésében felmerülő ellentmondások. *Opuscula Civilia*, (2017) 2., 2–15.

⁸² BARZÓ Tímea: A családjog alapelvei és érvényesülésük nehézségei. *Miskolci Jogi Szemle*, 2017. évi különszám, 46.

⁸³ A Ptk. 4:2. §-a tartalmazza a gyermek érdekének védelmére vonatkozó előírásokat, valamint fogalmának tartalmi elemeit.

⁸⁴ Debreceni Ítéltábla Pf.I.20.781/2018/4. szám.

⁸⁵ 2018. évi LIII. törvény 8. § (1) A magánélet tisztelőben tartásához való jog célja, különösen a névviseléshez való jog, a személyes adatok, a magántitok, a képmás és hangfelvétel, a becsület és a jó hírnév védelme.

⁸⁶ 2018. évi LIII. törvény 11. § (1) A magánközlések, az élőszóban, telefonbeszélgetés, hagyományos vagy elektronikus levelezés során vagy egyéb kommunikációs eszközök segítségével átadott magánjellegű információk a kapcsolattartás tisztelőben tartásához fűződő jog védelme alá tartoznak. Az egyént fokozott védelem illeti meg mind a zaklatás hagyományos, mind a zaklatás valamennyi internetes formájával szemben. (2) A kapcsolattartás tisztelőben tartásához fűződő jog kiterjed a magánkommunikáció bármely módon történő megfigyelésével szembeni védelemre is.

4. Záró gondolatok

Összegezve megállapítható, hogy a jogsértő bizonyítási eszközök felhasználhatóságát illetően nem alakult ki egyöntetű álláspont a bírói gyakorlatban. Általános egyetértés tárgya, hogy az élethez és testi épséghez fűződő jogok – mint *abszolút bizonyíték-kizárási okok* – elsőbbséget élveznek az igazság felderítésével szemben, így ezen jogok megsértése útján előállított vagy megszerzett bizonyítási eszközök nem használhatók fel a polgári perben. Változó azonban annak megítélése, hogy – az általam vizsgált jogesetekben leggyakrabban sérelmet szenvedő – *magánszféra védelméhez fűződő jog* különböző aspektusai – a képmáshoz és hangfelvételhez fűződő jog, a levéltitokhoz és magántitokhoz való jog, valamint a kapcsolattartás tiszteletben tartásához fűződő jog – megelőzik-e a perbeli igazság felderítésének követelményét. A bírói gyakorlat ezen jogok esetében sokszor megengedő, így szigorúan meghatározott feltételek mellett a jogsértő bizonyítási eszköz befogadhatósága mellett foglal állást. A bizonyítékként történő befogadás az alapjogi kollíziók vonatkozásában kidolgozott, az Alkotmánybíróság által alkalmazott szükségességi-arányossági teszt sémájára – a bírói mérlegelési jog keretei között, estről esetre – történik.

A vizsgálat megállapítása szerint a jogsértő bizonyítási eszközök előállítása és megszerzése a családjogi perekben – például a kötelmi jogi perekhez viszonyítva – igen gyakori, tekintettel a családi bizalmi kontextusra, mely különösebb nehézségek nélkül teszi lehetővé a titkos felvételek rögzítését, vagy éppen a másik fél személyes tárgyainak megszerzését, bizonyítási eszközként történő felhasználás céljából. Mindezek mellett a családjogi perekre jellemző az is, hogy a bíróság az esetek jelentős részében a jogsértő bizonyítási eszközök befogadása mellett foglal állást, figyelemmel arra, hogy a gyermek legfőbb érdekének védelme – mely visszatérő hivatkozási alapként merül fel – olyan mind nemzetközileg, mind pedig a nemzeti jog szintjén elismert alkotmányos értéket testesít meg, mellyel szemben csak kevés esetben kell megengedőnek lenni.

A bírói gyakorlat áttekintése alapján konstatálható, hogy az *igazság* kutatásának és a *személyiségi jogok* védelmének örökérvényű konfliktusa továbbra is feloldásra vár. A tanulmány következtetése szerint ez a konfliktus a jövőben még inkább kiéleződik, hiszen az egymással „konkuráló pozíciók” – melynek két oldala a *magánszféravédő* és az *igazság* felderítését erősítő *bizonyító „érdekpozíció”*⁸⁷ – között növekvő távolság egyre szembetűnőbb.

A magánszféra felértékelődését, a magánélet hathatósabb védelmének szükségességét demonstrálja többek között a magánélet védelméről szóló 2018. évi LIII. törvény megalkotása. A törvény az alapvető jogok korlátozhatóságának Alaptörvényben meghatározott általános kereteire, valamint az Alkotmánybíróság gyakorlatára figyelemmel irányozza elő a magánülethez való jog *hatékony és fokozott védelmét*,⁸⁸ kiemelt figyelmet fordítva az online felületeken megvalósuló jogsértésekre is.

⁸⁷ SÜLYÖK (2018): i. m. 87.

⁸⁸ A magánélet védelméről szóló 2018. évi LIII. törvény indokolása.

A magánszféra mint társadalmi és alkotmányos érték kitüntetettsége tehát tény, azonban a technológia mint globálisan konvergáló szuperstruktúra a magánszféravédelemben értelemszerűen új utakat nyit:⁸⁹ online megosztott vagy közölt információk tömege képezi napjainkban perbeli bizonyítás tárgyát és eszközét, többek között elektronikus dokumentumok, sms-ek, közösségi média profilok vagy posztok formájában.⁹⁰

Az pedig magától értetődő, hogy a családon belüli bizalmi kapcsolatok *privacy láncolatának* belső dinamikája még jobban megbonyolítja ezt a képletet.⁹¹ A kommunikációs csatornák sokszorozódásával párhuzamosan a vitás (jogi) kérdések száma is növekvő tendenciát mutat. Ezen kérdések megválaszolása álláspontom szerint a bírói jogértelmező és jogfejlesztő tevékenységre hárul.

⁸⁹ SÜLYÖK (2018): i. m. 92.

⁹⁰ SÜLYÖK (2017): 75. számú lábjegyzet: i. m. 101.

⁹¹ SÜLYÖK: (2017): 75. számú lábjegyzet: i. m. 102.